

การนำกลยุทธ์แบบ Community Policing มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรม ในเขตเมือง

: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนา และบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี¹ ดร.อนุษา เลิศโตมรสกุล²

■ บทนำ

1. ที่มา และความสำคัญของปัญหา

ปัญหาอาชญากรรมนับเป็นปัญหาที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตร่างกาย และ ทรัพย์สินให้กับสังคมไทยมาโดย ตลอดในสภาวะปัจจุบัน สังคมไทยกำลังประสบปัญหา ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างรุนแรงยิ่งทำให้ปัญหาอาชญากรรม มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้กระทำผิดในคดีต่าง ๆ (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และ ร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด และความผิดอื่น ๆ) ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งชายและหญิงทั่วประเทศ ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากจำนวนรวม 168,656 ราย ใน ปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 204,376 ในปี 2552

จากจำนวนผู้กระทำผิดที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังกล่าวนี้นี้ รัฐบาลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องแสวงหามาตรการหรือแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดน้อยถอยลงอย่างเร่งรีบ เพื่อความสงบสุขของประชาชนในสังคมไทยและเพื่อป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต มาตรการหรือกลยุทธ์อันหนึ่งที่น่าสนใจและนำมาใช้เป็นที่แพร่หลายเป็นอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกาในเวลานี้ คือ กลยุทธ์ที่มีชื่อว่า Community Policing (ตำรวจชุมชนหรือตำรวจผู้รับใช้ชุมชน ซึ่งไม่ใช่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์หรือตำรวจมวลชนสัมพันธ์)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลยุทธ์แบบนี้เป็นกลยุทธ์ที่สร้างชุมชนให้มีพลังกำลังที่เข้มแข็ง (Community Empowerment) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนต่าง ๆ โดยชุมชนจะเป็นแกนนำหรือเป็นแกนหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในลักษณะของการสร้างทีมงาน (Management team) ที่มาจากหลายภาคหลายส่วนของชุมชนนั้น ๆ (Sadd and Grinc, 1994) (เช่นมาจากคณะกรรมการชุมชน ตัวแทนของกลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนของกลุ่มธุรกิจ กลุ่มเจ้าหน้าที่อบจ. ฯ) โดยทีมงานดังกล่าวนี้ จะเข้าไปทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน คือ ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่ไปด้วยกัน ไม่ใช่เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องปรับหน้าที่และบทบาทเสียใหม่ คือ จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา (Advisor) มากกว่าที่จะลงไปทำในทุก ๆ เรื่องในพื้นที่นั้น ๆ แต่หน้าที่ในการจับกุมดำเนินคดี ยังคงเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีคนมาแจ้งเบาะแส หรือ แจ้งความร้องทุกข์ หน้าที่ในการตรวจเพื่อระบับเหตุหรือการลาดตระเวน การหาข่าว จะเป็นหน้าที่ของอาสาสมัครของชุมชนที่ทีมงานจัดสร้างขึ้นมา ดังนั้นจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจในชุมชน นั้น ๆ จะมีจำนวนลดลงเหลือเพียง 3-4 คน ไม่เหมือนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตามปกติที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ ตำรวจเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น และสามารถแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง ทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วและ ปัญหาที่ยังมิได้เกิดขึ้น (Robert C. Trojanowicz, 1997)

หากมีการนำกลยุทธ์แบบนี้มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยเฉพาะในชุมชนเขตเมืองแล้ว จะเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการป้องกันแก้ไขและการปราบปรามอาชญากรรมที่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากลักษณะโครงสร้างของ

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในเวลานี้นั้นมีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ให้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เพียงแต่ปรับเปลี่ยนบทบาทเพิ่มเติมอีกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว ลักษณะ โครงสร้างการบริหารจัดการของชุมชนในเขตเมืองส่วนใหญ่ จะมีการบริหารจัดการในลักษณะของคณะ กรรมการชุมชนอยู่ซึ่งสอดคล้องและรองรับกับการสร้างทีมงานเพื่อที่จะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อีกส่วนหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความ เป็นไปได้ที่จะนำกลยุทธ์แบบตำรวจ ผู้รับใช้ชุมชน มาประยุกต์ใช้กับชุมชนในเขตเมืองโดยเฉพาะ ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ว่ามีความเป็นไปได้ มากน้อยเพียงใด โดยพยายามจะศึกษาจาก ความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และความ ตระหนัก ตลอดจนรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์ ดังกล่าวที่ควรนำมาใช้ในชุมชนในความเห็นของ คณะกรรมการชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนาและ บางพลัด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถิติการเกิดอาชญากรรม สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เหตุผล ที่สำคัญในการศึกษาชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนา และบางพลัดนั้น เนื่องจากว่าพื้นที่ ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีสถิติการกระทำผิดสูงกว่า พื้นที่อื่น ๆ ทั้งในเขตฝั่งกรุงเทพมหานคร และ ฝั่งธนบุรี

นอกจากนั้นประชากรในเขตพื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะหนาแน่นมากพอสมควร และพื้นที่ใน เขตฝั่งธนบุรียังมีลักษณะทางสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพที่ไม่สะอาด คับแคบ ถนนหนทางไม่เป็น ไปตามระบบ การวางผังเมืองที่เป็นสากล มีตรอก ซอกซอยเล็ก ๆ มีทางคับตันเป็นจำนวนมาก ยาก ต่อการป้องกันปัญหาฯ ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับมหานครใหญ่ ๆ ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมหานครใหญ่ ๆ เหล่านี้ มัก จะใช้กลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมาประยุกต์ใช้ใน

การป้องกันปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว อย่างเช่น มหานครชิคาโก มหานครนิวยอร์ก มหานครลอสแอนเจลิสฯ (Smith et al, 1992) เหล่านี้ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้พื้นที่เหล่านี้มาศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อที่จะ เป็นประโยชน์และเป็นตัวแบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในเขตเมืองของชุมชนอื่นๆ ต่อไป ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และรูปแบบเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน (Community Policing) ของประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ที่จะนำกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสังคมเมือง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ที่ควรนำมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสังคมเมืองในประเทศไทย

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาวิจัยเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการชุมชน ที่ประจำในชุมชนต่างๆ ในเขตลาดพร้าว บางนาและเขตบางพลัดในลักษณะการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม รวมทั้งศึกษาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาไม่น้อยกว่า 2 ปี ในสถานีดารวจต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว ในลักษณะของการสัมภาษณ์เชิงลึก

เหตุผลที่สำคัญในการศึกษาชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนาและบางพลัดนั้น เนื่องจากว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีสถิติการกระทำผิดสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งในเขตฝั่งกรุงเทพมหานคร และฝั่งธนบุรี

นอกจากนั้นประชากรในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะหนาแน่นมากพอสมควร และนอกจากนั้นพื้นที่ในเขตฝั่งธนบุรียังมีลักษณะทางสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่สะอาด คับแคบถนนหนทาง ไม่เป็นไปตามระบบการวางผังเมืองที่เป็นสากล มีตรอกซอยเล็กๆ มีทางคับตันเป็นจำนวนมากยากต่อการป้องกันปัญหาฯ ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับมหานครใหญ่ๆ ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมหานครใหญ่ๆ เหล่านี้มักจะใช้กลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว อย่างเช่น มหานครชิคาโก มหานครนิวยอร์ก มหานครลอสแอนเจลิสฯ เหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้พื้นที่เหล่านี้มาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไป

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณในรูปของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อสำรวจตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อใช้ในการยืนยันข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และเพื่อใช้อภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ให้มีความชัดเจน ความสมบูรณ์ และความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

5. ประชากรเป้าหมายและการสุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 ประชากรเป้าหมายฯ ของการศึกษา

เชิงปริมาณได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการชุมชนที่ประจำในชุมชนต่าง ๆ ในเขตลาดพร้าว บางนา และบางพลัด ซึ่งการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือเจาะจงไปที่กลุ่มของคณะกรรมการประจำชุมชนต่าง ๆ ดังกล่าว นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) โดยกำหนดโควตาของคณะกรรมการฯ ไว้ชุมชนละไม่น้อยกว่า 8 รายจากจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดในแต่ละชุมชน (เป็นการคำนวณโดยใช้สูตรของทาคียามาเน่ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นไว้ที่ 0.05) และหลังจากนั้นแล้วใช้วิธีการสุ่มแบบ Simple Random Sampling อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างชุมชนละไม่น้อยกว่า 8 รายตามโควตาที่ได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 226 ราย

ส่วนที่ 2 ประชากรเป้าหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งชั้นประทวนและชั้นสัญญาบัตรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจในพื้นที่ทั้ง 3 เขตพื้นที่ ซึ่งได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลบางนา สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด และสถานีตำรวจนครบาลลาดพร้าว โดยคัดเลือกมาจากสถานีตำรวจดังกล่าวทั้งสิ้น 10 ราย เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณให้มีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

■ การทบทวนวรรณกรรม/กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1. หลักการทั่วไปของ กลยุทธ์แบบ Community Policing

ประเทศสหรัฐอเมริกานั้น นับเป็นประเทศแรก ที่พัฒนากลยุทธ์แบบ Community Policing ขึ้นมา เพื่อเป็นการป้องกันการและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมใน

เขตเมือง และในเขตชุมชนแออัดตั้งแต่ช่วงปี 1970 เป็นต้นมา และได้กลายมาเป็นวิธีการที่สำคัญในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของทั้งประเทศในช่วงปี 1990 จนถึงปัจจุบัน ลักษณะและรูปแบบของกลยุทธ์แบบ Community Policing มีการปรับเปลี่ยนและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลาย ๆ มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา Robert C. Trojanowicz และ Bonnie Bucqueroux ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน Community Policing เห็นว่า รูปแบบของ Community Policing ในปัจจุบันนี้ จะต้องเป็นรูปแบบที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วม และการเป็นเครือข่ายอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ลักษณะของ Community Policing ในช่วงปี 1990 จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในช่วงปี 1960 ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของตัวบทกฎหมายที่นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับกลยุทธ์ และกระบวนการจัดการต่าง ๆ รวมทั้งรูปแบบของความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมปัญหาอาชญากรรมด้วย

Community Policing เริ่มมีการใช้อย่างกว้างขวางในประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ประเทศอังกฤษ แคนาดา อิสราเอล ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และประเทศแถบสแกนดิเนเวีย เช่น นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก ฟินแลนด์ โดยประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ เริ่มมีการนำระบบ Community Policing มาใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา โดยมีต้นแบบทางด้านนโยบายมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา Community Policing จึงมีรูปแบบที่มีความหลากหลายตามลักษณะของสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การวางแผนงานของ Community Policing นั้น ยังจะต้องขึ้นอยู่กับการต้องการและการตอบสนองของคนในชุมชนนั้น ๆ ด้วยจริง ๆ แล้ว Community Policing ก็คือการประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับชุมชน เพื่อ

ช่วยกันคิดค้นปัญหา วิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งความพยายามที่จะแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวมิให้เกิดขึ้นในชุมชน กลยุทธ์แบบ Community Policing มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

1) การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน (Partnership) และหน่วยงานของรัฐ (ตำรวจ)

2) การวางแผนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ ความพยายามที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Partnership) คือเริ่มตั้งแต่การคิดค้นปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหารวมทั้งการประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ส่วนการวางแผนแนวทางในแก้ไขปัญหาคือ กระบวนการในการแสวงหาแนวทางหรือการพยายามสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนว่าจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนให้บรรเทาเบาบางลงได้อย่างไร นอกจากองค์ประกอบหลัก 2 ประการนี้แล้ว กลยุทธ์ Community Policing ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอื่น ๆ อีกเช่น

- บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกลยุทธ์
- องค์การตำรวจ
- หน้าที่และบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชน (Community Police Officer)
- อาสาสมัครชุมชน และ
- งบประมาณสนับสนุน เป็นต้น

จริง ๆ แล้วกลยุทธ์แบบ Community Policing เป็นปรัชญาของการตำรวจยุคใหม่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า "การที่ตำรวจกับประชาชนทำงานร่วมกันโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ย่อมสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ความรู้สึกหวาดกลัวจากภัยอาชญากรรม ตลอดจนสภาพความไร้ระเบียบและความเสื่อมโทรมทางสังคมและทางกายภาพในชุมชนต่าง ๆ ได้ซึ่งการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้น หน่วยงานตำรวจจะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสุจริตชนที่อยู่อาศัยในชุมชนนั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะในการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหาและร่วมพัฒนาสภาพความเป็นอยู่โดยรวมของชุมชน" ซึ่งเท่ากับเป็นการเปลี่ยนปรัชญาในการทำงานจากเดิมที่ใช้มาตรการตั้งรับ ด้วยการไปถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วเพื่อระงับเหตุ มาเป็นการใช้มาตรการเชิงรุกที่เน้นการแก้ปัญหาต่างในชุมชน ปรัชญาการตำรวจชุมชนสามารถสังเกตได้จาก การที่หน่วยงานตำรวจปรับยุทธศาสตร์ในการทำงานใหม่ เพื่อนำทฤษฎีการตำรวจชุมชนไปสู่การปฏิบัติ อาทิ การกำหนดหน้าที่การงานของตำรวจสายตรวจ โดยไม่ต้องทำงานภายในรถยนต์สายตรวจที่รอรับฟังคำสั่งทางวิทยุตำรวจให้ไประงับเหตุ ตลอดเวลาเพื่อให้สายตรวจมีเวลาทำงานมากขึ้น สามารถสัมผัสกับประชาชนภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเองได้โดยตรงอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอทุกวัน

2. รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมของประเทศไทย

การป้องกันปัญหาอาชญากรรมของประเทศไทยในปัจจุบันมีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะของเน้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ โดยมีรูปแบบการดำเนินงานทั้งสิ้น 3 รูปแบบด้วยกันคือ รูปแบบการตำรวจที่เน้นกลยุทธ์ (Strategic Oriented Policing, SOP) รูปแบบที่สอง ได้แก่ รูปแบบการตำรวจที่เน้นชุมชน (Neighborhood Oriented Policing, NOP) รูปแบบสุดท้าย ได้แก่ รูปแบบการตำรวจที่

เน้นการแก้ปัญหา หรือการใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (Problem Oriented Policing, POP) ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่สาเหตุซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนและตำรวจชุมชนสัมพันธ์ หรือตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์

รูปแบบการตำรวจที่เน้นกลยุทธ์ (Strategic Oriented Policing, SOP) เป็นรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมแบบดั้งเดิมที่หน่วยงานตำรวจยังคงใช้อยู่ เช่น การจัดสายตรวจการตั้งจุดตรวจจุดสกัด การเข้าถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว แต่มีการปรับทรัพยากรบุคคล แผนการปฏิบัติที่มีอยู่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่ เป้าหมายของกระบวนการตำรวจแบบนี้ก็คือ การกำจัดปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด หรือสิ่งที่ทำให้ชุมชนไร้ระเบียบและส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ชุมชนเห็นว่าสมควรดำเนินการ

รูปแบบการตำรวจที่มุ่งเน้นชุมชน (Neighborhood Oriented Policing, NOP) เป็นรูปแบบที่เน้นกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่จะช่วยให้มีการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในชุมชนมีมากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าใจความรู้สึก ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เช่น โครงการสายตรวจประชาชน ตำรวจบ้าน เพื่อนบ้านเตือนภัยฯ เป็นต้น

รูปแบบการตำรวจที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา หรือการใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (Problem Oriented Policing, POP) เป็นความพยายามร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการที่จะคิดค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาอาชญากรรมและความไร้ระเบียบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมทั้งการวางแผนทางในการแก้ปัญหาตลอดจนการดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว เช่น การสร้างชุมชนเข้มแข็ง เป็นต้น (แผนปฏิบัติการ: ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ตำรวจภูธรภาค 3 ประจำปีงบประมาณ 2552)

อย่างไรก็ตาม การป้องกันและแก้ไขปัญหาก็

ได้ประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ควรจะเป็นการร่วมมือกันทั้งระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชนหรือภาคประชาชน เนื่องจากประชาชนจะทราบปัญหาและเข้าใจปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ได้มากกว่าหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นกลยุทธ์หนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมโดยการให้ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็คือ กลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน รวมทั้งแบบชุมชนสัมพันธ์หรือแบบชุมชนมวลชนสัมพันธ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั่นเอง

3. ลักษณะกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา ควบคุมสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสมและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจากข้อบัญญัติดังกล่าวนี้ จึงให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดตั้งโครงการตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ขึ้นเพื่อแสวงหาแนวทาง และวางนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตำรวจ และชุมชน หรือประชาชนในชุมชน หรือองค์กรอื่นๆ ในชุมชน

สำหรับหลักการของ ตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ที่ประเทศไทยนำมาใช้ในเวลาอันนั้นเป็นลักษณะของตำรวจตามแนวความคิดและทฤษฎีของตำรวจ ชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations) ซึ่งยังไม่ใช้ลักษณะของตำรวจแบบตำรวจชุมชนหรือตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Police) เต็มรูปแบบ แต่ก็มีคล้ายคลึงกันมากเพียงแต่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์หรือตำรวจ

ชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน หรือเพื่อนคู่คิดอย่างเคียงไหล่ หรือการเข้ามาแบกรับภาระทั้งการดำเนินการและการงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมเท่าที่ควร เพียงแต่พยายามที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำหนดไว้ หรือตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้กำหนดเค้าโครงการบริหารจัดการเอาไว้ อย่างเช่นแผนแม่บทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดให้อาสาสมัครจากประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เข้ามาฝึกอบรมงานตำรวจการป้องกันอาชญากรรมพื้นฐาน การแจ้งข่าว และการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐเช่นตำรวจ กับสมาชิกในชุมชน และยังได้เพิ่มในส่วนตำรวจบ้านเข้ามาช่วยสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในชุมชนอีกส่วนหนึ่งด้วย

4. ตำรวจชุมชนคืออะไร

ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมาเราคงจะเคยได้ยินคำว่าตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations) มาบ้างแล้ว ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ดังกล่าวได้มีการนำมาใช้กับสังคมไทยอย่างกว้างขวางเพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับชุมชน หรือเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับชุมชน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติพร้อมด้วย พล.ต.ต.พงศ์พัฒน์ พงศ์เจริญ ก็ได้้นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปช่วยซ่อมแซมและสร้างบ้านให้กับประชาชนชาวภาคใต้เพื่อเป็นการลดปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ลง ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนตามทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามคำว่าตำรวจชุมชนหรือตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) นั้น มีความ

แตกต่างไปจากคำว่าตำรวจชุมชนสัมพันธ์หรือตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์พอสมควร ความแตกต่างดังกล่าวนี้ พอจะแยกให้เห็นเป็นข้อ ๆ ดังนี้ (Trojanowicz, 1999) และดูเพิ่มเติมในพงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ (2540:291-292)

5. ตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ตามแผนแม่บทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์หรือตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการพัฒนางานด้านการป้องกัน และการประชาสัมพันธ์ การทำงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านต่าง ๆ จะต้องรับภาระหนักไปด้วยเช่นเดียวกัน บางครั้งสิ่งเหล่านี้เองก็ได้สร้าง และก่อให้เกิดความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน เช่น ตำรวจกับประชาชน ตำรวจกับสื่อมวลชน และตำรวจกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งเป็นทั้งทางบวกและทางลบ งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ตำรวจจึงก่อเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีจุดเน้น 3 ประการคือ

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคน ทุกหน่วย จะต้องดำเนินการเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชน ประพฤติปฏิบัติให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธา

2) ให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชน ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ ปัญหาเด็กและเยาวชนเปี่ยงเบน อุบัติภัย การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหา

ตารางแสดง ความแตกต่างระหว่างตำรวจผู้รับใช้ชุมชนกับตำรวจชุมชนสัมพันธ์

ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน	ตำรวจชุมชนสัมพันธ์
1. เป้าหมาย : แก้ไข ปรับปรุงปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน,ความสัมพันธ์กับประชาชนคือผลพลอยได้ที่ได้รับ	1. เป้าหมาย : เปลี่ยนท่าทีด้วยการปรับปรุงความสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อให้ภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้น
2. หน้าที่สายงาน : ตำรวจผู้ปฏิบัติงานอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน จึงติดต่อกับประชาชนในพื้นที่เป็นประจำ	2. หน้าที่สายงาน : หัวหน้าตำรวจติดต่อกับผู้นำชุมชน นาน ๆ ครั้งจึงจะจัดฝ่ายปฏิบัติ (เช่น ทีมตำรวจชุมชนสัมพันธ์) เข้าไปพบ
3. ประชาชนเป็นผู้บอกปัญหาและให้ความร่วมมือในการวางแผน ดำเนินงาน	3. “คณะกรรมการผู้ทรงเกียรติ” เป็นผู้ชี้ปัญหาและสั่งสอนตำรวจ
4. เมื่อมีคำถามหรือปัญหาเกี่ยวกับงานตำรวจเป็นผู้ชี้แจงเรื่องราวโดยมีประชาชนผู้รับบริการเป็นผู้ตรวจสอบรับรอง	4. เมื่อมีคำถามหรือปัญหาเกี่ยวกับงานตำรวจเป็นผู้ชี้แจงเรื่องราวโดยมีคณะกรรมการและผู้บังคับบัญชาตามสายงานตรวจสอบอย่างเป็นทางการ
5. ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญขององค์การตำรวจ และเมื่อมีโครงการใหม่จึงต้องมีการคัดเลือกอบรมตำรวจ มีการประเมินค่าพร้อมทั้งมีการส่งเสริมตามสมควร	5. องค์การยังคงความปกติ ไม่เปลี่ยนแปลงเด่นชัด แม้จะมีโครงการใหม่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว แต่ก็ไม่สำคัญนัก
6. เป็นปรัชญาการทำงานที่ได้รับการยอมรับอย่างทั่วถึงโดยบุคลากรทุกท่านของสถาบัน	6. แยกการยอมรับ กล่าวคือ จำกัดการยอมรับอยู่เฉพาะในชุดชุมชนสัมพันธ์เท่านั้น
7. อิทธิพลเกิดจาก “เบื้องล่างขึ้นไป”โดยประชาชนมีส่วนช่วยจัดลำดับความสำคัญที่มีผลต่อนโยบายตำรวจ	7. อิทธิพลเกิดจาก “เบื้องบนลงล่าง” คนที่รู้ดีที่สุดป้อนงานและทำการตัดสินใจ
8. ประชาชนเรียกหาและเข้าพบตำรวจได้โดยง่ายทั้งโดยอัปเดต-โทรศัพท์ หรือเข้าแจ้งที่สำนักงานในชุมชน	8. พบปะกับประชาชนเป็นช่วง ๆ เพราะรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่หลายชุมชน การติดต่อจึงต้องผ่านหน่วยส่วนกลาง
9. ตำรวจสนับสนุนประชาชนให้แก้ไขปัญหของตนเองและอาสาช่วยเหลือเพื่อนบ้านด้วย	9. สนับสนุนให้ประชาชนอาสาสมัครแต่ประชาชนก็ยังคงเรียกร้องและยิ่งคาดหวังให้รัฐบริการมากขึ้น (รวมทั้งการใช้กฎหมายปราบปราม)
10. ตัดสินความสำเร็จได้จาก การลดระดับความหวาดกลัวของประชาชนไม่เป็นระเบียบของชุมชน และสัดส่วนการเกิดอาชญากรรม	10. ตัดสินความสำเร็จได้จาก มาตรการที่ใช้สืบต่อกันมาคืออัตราการเกิดอาชญากรรมและสถิติการจับกุม

อื่น ๆ ที่มีในชุมชน ตลอดจนปัญหาความมั่นคงของชาติบางประการ โดยตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาส่วนรวมของของสังคม ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือป้องกันและแก้ไข

3) ให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติภัยและปัญหาต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง และสามารถให้ความร่วมมือกับทางราชการ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ จึงเป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน มีความเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี งานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ จึงประกอบไปด้วยส่วนที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ

- การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)
- การให้บริการแก่ชุมชน (Public Service)
- การการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน (Public Participation)

ดังนั้น งานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ จึงเป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ร่วมมืออันดี ระหว่างตำรวจกับประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการตำรวจในการป้องกันตนเอง และชุมชนจากปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอาชญากรรม อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับว่า เป็นงานที่มีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้มีความปลอดภัยมากขึ้น หากปราศจากความร่วมมือจากประชาชนแล้ว แม้ว่าตำรวจจะทุ่มเทกำลังคน เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ และความพยายามมากเพียงใดก็ตาม การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนก็จะไม่ส่งผลสมบูรณ์เต็มที่ เพราะ

ประชาชนที่รวมตัวเป็นชุมชนนั้น เป็นทรัพยากรหรือพลังแฝงที่จำเป็นและมีความมากที่สุด ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจ

6. การดำเนินงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์

การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอาชญากรรมให้โทษ ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาอื่น ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ตลอดจนให้มีความเต็มใจร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ได้แก่ ชุดปฏิบัติการชุมชนมวลชนสัมพันธ์ จะออกดำเนินการดังนี้

- 1) เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชน
- 2) ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ

3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การดำเนินการดังกล่าวแบ่งย่อยออก เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การพบปะเยี่ยมเยียน และร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน

ขั้นที่ 3 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน

ขั้นที่ 4 การเตรียมการจัดระบบงาน และประเมินความพร้อม

ขั้นที่ 5 การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน

ขั้นที่ 6 การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจ

ขั้นที่ 7 การติดตามผล การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

การปฏิบัติตามแผนชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการกำหนดไว้ในแผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2530-2534) และเริ่มปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2531 และยังดำรงความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในระหว่างการใช้แผนสำนักงานตำรวจแห่งชาติแม่บท ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยกำหนดไว้ในเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม และได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์สำนักงานตำรวจแห่งชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ให้มีแผนด้านความปลอดภัยและทรัพย์สิน แผนงานแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดตามแนวทางดังกล่าว โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมและยาเสพติดร่วมกัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้นำเอาความรู้และรูปแบบของการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในต่างประเทศ เช่น ระบบ Koban ของประเทศญี่ปุ่น ระบบ Neighborhood Police Post ของประเทศสิงคโปร์ และระบบ Community Policing ของประเทศในแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกา มาผสมผสานกับรูปแบบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการอยู่ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ตัวอย่างเช่น โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจแห่งชาติ และ

อีกหลาย ๆ โครงการ จากสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ประจำปี 2552 พบว่า

การดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจในพื้นที่เป้าหมาย สามารถเข้าปฏิบัติงานในหมู่บ้านเป้าหมายได้จำนวน 10,622 ชุมชน/หมู่บ้าน โดยมีการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝึกอบรมเยาวชนและประชาชน รวม 92 โครงการ/ 1,821,180 คน อีกทั้งยังมีการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ จำนวน 20,503 แห่ง/ 677,158 คน และในการเข้าดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่เป้าหมายมีผลทำให้การแจ้งข่าวอาชญากรรมเพิ่มขึ้น รวมทั้งการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ ยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น เป็นวงเงินทั้งสิ้นประมาณ 74 ล้านบาท

ทางด้านสถิติคดีอาญา 5 กลุ่ม เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ ในหมู่บ้านเป้าหมาย มีผลทำให้สถิติคดีอาญาทั้ง 5 กลุ่มลดลง ยกเว้น ในกลุ่มที่ 1 ของ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9 และ คตช. (รอบ 6 เดือนแรก) มีสถิติเพิ่มขึ้น เนื่องจาก คตช. เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9 มี 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นและยังมีพื้นที่ติดต่อกับ 3 จังหวัดชายแดนใต้อีกด้วย

ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่า กลยุทธ์การดำเนินโครงการตำรวจชุมชน/มวลชนสัมพันธ์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ทั้งการลดลงของปัญหายาอาชญากรรม และการให้ความร่วมมือ และความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

อย่างไรก็ตามการรายงานนี้ไม่ได้รวมพื้นที่ใน

เขตกรุงเทพมหานคร (กองบัญชาการตำรวจนครบาล) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลสถิติที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ก็ยังพบว่า พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ยังมีสถิติคดีอาชญากรรมที่ไม่ลดลง แต่กลับยังเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินกลยุทธ์ตำรวจชุมชน/มวลชนสัมพันธ์ก็ตาม ดังนั้นการหาแนวทาง หรือนโยบาย หรือแบบปฏิบัติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น และต้องดำเนินการ อย่างเร่งด่วนต่อไป

7. การบริหารจัดการและงบประมาณในการดำเนินการของวิธีการป้องกันอาชญากรรม

การบริหารจัดการและงบประมาณที่ในแต่ละหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของประเทศไทย จะขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดเป็นหลัก เช่น โครงการชุมชนมวลชนสัมพันธ์ หรือโครงการอื่นๆ ที่เป็นโครงการในเครือข่ายของโครงการชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โครงการเหล่านี้ จะได้งบประมาณหลักมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะทำการจัดสรรงบประมาณให้

แต่ละสถานีตำรวจทั่วประเทศ ซึ่งในแต่ละพื้นที่/ชุมชน จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพิ่มเติมเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น หรือจากประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

ในเรื่องของการบริหารจัดการโครงการนั้น โครงการชุมชนมวลชนสัมพันธ์ หรือโครงการอื่นๆ ที่เป็นโครงการในเครือข่ายของโครงการชุมชน/ มวลชนสัมพันธ์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นที่ เนื่องจาก ในแต่ละพื้นที่/ ชุมชนจะมีความแตกต่างกัน ทั้งสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ รายได้ ลักษณะของประชาชนในชุมชน ฯลฯ ดังนั้นการดำเนินโครงการนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่แต่ละแห่งจะเป็นผู้วางนโยบายของตนเองโดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางนโยบาย และการปฏิบัติงานด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามแผนแม่บทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2550-2554 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของสถานีตำรวจ และข้าราชการตำรวจทั่วประเทศ

8. กรอบแนวความคิด และการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

เขตพื้นที่

- เขตลาดพร้าว
- เขตบางนา
- เขตบางพลัด

ตัวแปรตาม

- ความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชน
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ตำรวจชุมชน
- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน
- รูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ที่ควรจะนำมาใช้ในชุมชน
- ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างหรือคณะกรรมการประจำชุมชน ชุมชนจากทั้ง 3 พื้นที่ มีความใกล้เคียงกันทั้งทางด้าน อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาของการอยู่อาศัย สถาน ภาพทางด้านครอบครัว และทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการ หรือการดำเนินโครงการต่างๆ ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีตำแหน่งหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการประจำชุมชนจำนวน 19 ราย รองประธานคณะกรรมการฯ จำนวน 30 ราย เลขานุการจำนวน 25 ราย เภรียุญ และประชาสัมพันธ์ จำนวน 19 ราย วิเทศสัมพันธ์ จำนวน 16 ราย ฝ่ายบริหารจำนวน 23 ราย และตำแหน่งอื่นๆ อีก 70 ราย

นอกจากนั้นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ระหว่างปัจจัยทางด้านพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่กับ ปัจจัยทางด้านความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน รูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่ควรจะนำมาใช้ในชุมชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชนของคณะกรรมการประจำชุมชนก็พบว่า ปัจจัยทางด้านพื้นที่ที่คณะกรรมการฯ อาศัยอยู่ส่งผลทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาอาชญากรรมฯ เหล่านี้แตกต่างกันน้อยมาก จะแตกต่างกันในบางเรื่องเท่านั้น ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ในเรื่องนี้สามารถพิจารณาได้ในตารางถัดไป

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนตามรายตัวแปร

Source	ตัวแปรตาม	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	P	Partial Eta Squared
พื้นที่	ความตระหนัก ถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชน	213.981	2	106.991	2.545	0.081	0.024
	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ตำรวจชุมชน	692.127	2	346.064	4.486	0.012	0.042
	ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน	198.328	2	99.164	0.506	0.603	0.005
	รูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่ควรจะนำมาใช้ในชุมชน	28.493	2	14.247	0.063	0.939	0.001
	ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน	101.043	2	50.521	2.021	0.135	0.019

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน รูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่ควรจะนำมาใช้ในชุมชน และปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน ของคณะกรรมการประจำชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกัน 3 พื้นที่ซึ่งได้แก่ 1) พื้นที่บางนา 2) พื้นที่บางพลัด และ 3) พื้นที่ลาดพร้าวพบว่า ค่าเฉลี่ยของความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชนๆ เหล่านี้ ไม่แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ($F=2.545$, $p>.05$), ($F= 0.506$, $p>.05$), ($F=0.063$, $p>.05$), ($F= 2.021$, $p>.05$) มีเพียงค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน คือกลุ่มคณะกรรมการฯ ในเขตบางพลัดและลาดพร้าว โดยคณะกรรมการฯ ในเขตบางพลัดมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเขตลาดพร้าว (ดูผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ระหว่างและตัวแปรอิสระ (เขตพื้นที่) กับตัวแปรตามด้วยวิธีการของ Games-Howell ในตารางที่ 2 ถัดไป)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ (พื้นที่) ด้วยวิธีการของ Games-Howell

ตัวแปรตาม	(I) พื้นที่	(J) พื้นที่	Mean Difference (I-J)	Std.Error	p	95% confidence interval	
						Lower Bound	Upper Bound
ความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชน	บางนา	บางพลัด	1.2380	1.17574	.881	-1.5999	4.0758
		ลาดพร้าว	2.6346	1.18947	.084	-.2364	5.5056
	บางพลัด	บางนา	-1.2380	1.17574	.881	-4.0758	1.5999
		ลาดพร้าว	1.3967	1.02250	.520	-1.0713	3.8647
	ลาดพร้าว	บางนา	-2.6346	1.18947	.084	-5.5056	.2364
		บางพลัด	-1.3967	1.02250	.520	-3.8647	1.0713
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ตำรวจชุมชน	บางนา	บางพลัด	-.30617	1.59260	.168	-6.9058	.7823
		ลาดพร้าว	.9455	1.61119	1.000	-2.9434	4.8344
	บางพลัด	บางนา	3.0617	1.59260	.168	-.7823	6.9058
		ลาดพร้าว	4.0073*	1.38502	.013	.6643	7.3503
	ลาดพร้าว	บางนา	-.9455	1.61119	1.000	-4.8344	2.9434
		บางพลัด	-4.0073*	1.38502	.013	-7.3503	-.6643

ตัวแปรตาม	(I) พื้นที่	(J) พื้นที่	Mean Difference (I-J)	Std.Error	p	95% confidence interval	
						Lower Bound	Upper Bound
ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน	บางนา	บางพลัดลาดพร้าว	-.2834	2.53775	1.000	-6.4087	5.8420
			1.8221	2.56738	1.000	-4.3748	8.0190
		บางนา	.2834	2.53775	1.000	-5.8420	6.4087
	ลาดพร้าว	บางนา	-1.8221	2.56738	1.000	-8.0190	4.3748
			-2.1055	2.20699	1.000	-7.4325	3.2215
		บางพลัด	.21055	2.20699	1.000	-3.2215	7.4325
รูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่ควรนำมาใช้ในชุมชน	บางนา	บางพลัดลาดพร้าว	-.8087	2.71950	1.000	-7.3728	5.7553
			-.0929	2.75126	1.000	-6.7336	6.5477
		บางนา	.8087	2.71950	1.000	-5.7553	7.3728
	ลาดพร้าว	บางนา	.0929	2.75126	1.000	-6.5477	6.7336
			-.7158	2.36505	1.000	-6.4243	4.9927
		บางพลัด	.7158	2.36505	1.000	-4.9927	6.4243
ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน	บางนา	บางพลัดลาดพร้าว	1.4721	.90672	.318	-.7164	3.6607
			1.7804	.91731	.161	-.4337	3.9945
		บางนา	-1.4721	.90672	.318	-3.6607	.7164
	ลาดพร้าว	บางนา	-.3083	.78854	1.000	-1.5950	2.2116
			-1.7804	.91731	.161	-3.9945	.4337
		บางพลัด	.3083	.78854	1.000	-2.2116	1.5950

อาจกล่าวได้ว่า คณะกรรมการประจำชุมชนในเขตพื้นที่ลาดพร้าว บางนาและบางพลัดมีความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่ควรนำมาใช้ในชุมชน และปัญหาและ

อุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชนที่มีคล้ายคลึงกัน ไม่แตกต่างกัน

จะแตกต่างกันเฉพาะเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนเท่านั้น แต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก (คือเป็นความแตกต่างที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันแต่ค่อนข้างไปทางมาก-น้อยเท่านั้น แม้จะแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม)

นอกจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ที่อยู่อาศัยของคณะกรรมการประจำชุมชนกับความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในชุมชนดังกล่าวมาแล้ว การวิจัยครั้งนี้ยังพบรายละเอียดที่น่าสนใจในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวดังนี้

ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ของคณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 เขตพื้นที่พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและทราบว่า การดำเนินกิจกรรมบางอย่างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นั้นจัดว่าเป็นกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน เช่น การออกเยี่ยมเยียนชุมชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การดำเนินกิจกรรมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมร่วมกันระหว่างตำรวจกับประชาชนในชุมชน การดำเนินโครงการชุมชนป้องกันอาชญากรรม หรือปัญหาอาชญากรรม และโครงการตำรวจบ้าน โดยเฉพาะโครงการอาสาสมัครตำรวจจราจร เหล่านี้เป็นต้น

ในเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกลยุทธ์ตำรวจชุมชน-มวลชนสัมพันธ์ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า คณะกรรมการประจำชุมชนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนอยู่ในระดับน้อย ถึง ระดับน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการออกเยี่ยมเยียนชุมชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การดำเนินกิจกรรมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนในชุมชน การดำเนินโครงการชุมชนป้องกันอาชญากรรม หรือปัญหาอาชญากรรม และโครงการตำรวจบ้าน โดยเฉพาะโครงการอาสาสมัครตำรวจจราจร เหล่านี้เป็นต้น

ในเรื่องของกิจกรรม และรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ที่ควรจะนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน พบว่า กิจกรรมที่คณะกรรมการประจำชุมชนมีความเห็นด้วยในระดับมากเพียงบางกิจกรรมเท่านั้นที่จะสามารถ

นำมาปฏิบัติได้ หรือดำเนินโครงการเหล่านี้ในชุมชนของตนเองได้เช่น การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ออกเยี่ยมเยียนชุมชนอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ หรือสายตรวจท้องที่เข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญๆ ต่างๆ ในชุมชนของท่านอย่างสม่ำเสมอ และ การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่เข้าไปให้ความรู้ หรือให้คำแนะนำในการป้องกันตนเองจากปัญหาอาชญากรรม จากปัญหาอาชญากรรม หรือจากปัญหาอื่น เหล่านี้เป็นต้น

และในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน คณะกรรมการประจำชุมชนมองว่างบประมาณที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน หรือในการดำเนินกิจกรรม ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม ในชุมชนยังขาดการสนับสนุน รวมทั้งขาดการเข้าร่วมในการดำเนินงานของคนในชุมชน และการขาดความตระหนักหรือขาดวิสัยทัศน์ในเรื่องปัญหาอาชญากรรมของสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเป็นอย่างมาก (ในระดับมาก) ส่วนประเด็นอื่นๆ นั้น คณะกรรมการประจำชุมชนเห็นว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนในระดับน้อย

■ อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผลการวิจัย

จากการผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการประจำชุมชนที่มีต่อ ความตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมของชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนของคณะกรรมการชุมชน ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน รูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่ควรจะนำมาใช้ใน

ชุมชน และปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน เหล่านี้หากมองในแง่ของภาพรวมหรือมองทุก ๆ ด้านรวมกันแล้วก็จะพบว่า ความคิดเห็นดังกล่าวนี้แตกต่างกันออกไปตามปัจจัยทางด้านด้านพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่คือเขตลาดพร้าว บางนาและบางพลัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูการทดสอบค่า Pillia's Trace, Wilk's Lamda, Hotelling's Trace and Roy's Largest) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดเอาไว้ แต่ถ้าหากมองในแง่ของรายละเอียดคลึงลงไปในแต่ละด้านก็จะพบว่าในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน มีความแตกต่างกันออกไปตามปัจจัยทางด้านพื้นที่ที่คณะกรรมการอาศัยอยู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยแยกตามรายตัวแปร และการทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีการของ Games Howell) กล่าวคือพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันก็คือเขตบางพลัดกับเขตลาดพร้าว โดยคณะกรรมการที่อาศัยอยู่ในเขตบางพลัดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมากกว่าคณะกรรมการที่อยู่ในเขตลาดพร้าว

อย่างไรก็ดี จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยทางด้านพื้นที่ที่คณะกรรมการชุมชนอาศัยอยู่ส่งผลต่อความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวทั้ง 5 ด้านไม่มากนัก คือความคิดเห็นในเรื่องเหล่านี้ส่วนใหญ่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน มีเพียงเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนเท่านั้นที่แตกต่างกัน แต่ก็เป็นเพียงความแตกต่างระหว่างผู้ที่รู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ในเชิงรู้มาก-รู้น้อยเท่านั้น มิใช่เป็นความแตกต่างระหว่างผู้ที่รู้กับผู้ที่ไม่รู้

ในเรื่องความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันนี้จะเห็นได้จาก เรื่องความตระหนักต่อปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า คณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 เขตพื้นที่เห็นว่าประชาชนในชุมชนของตนมีความตระหนักในเรื่อง

ของปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนของตนพอสมควร แต่ก็ยังถือว่าน้อยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเห็นสอดคล้องต้องกันว่าเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะต้องมีหน้าที่หลักในการดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม นั่นคือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ใช่ประชาชนที่จะต้องต้องมารับผิดชอบในปัญหาดังกล่าว

ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจในกลยุทธ์ตำรวจชุมชนนั้นพบว่า คณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 เขตพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเพียงบางกิจกรรมเท่านั้นว่า เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการชุมชน ที่ต่างยอมรับตนเองว่ามีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจในเรื่องของตำรวจชุมชนมีน้อยหรืออยู่ในระดับต่ำหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานทางด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์เองก็ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเท่าที่ควรว่างานตำรวจชุมชน คืออะไร และเป็นอย่างไร เพียงแต่ได้รับมอบหมายให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น สิ่งที่เจ้าหน้าที่ในชุดปฏิบัติการฯ ทราบดีเกี่ยวกับความเป็นตำรวจชุมชน คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมในชุมชน รวมทั้งการสร้างโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ภารกิจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ประชาชนได้รับทราบเท่านั้น

และประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่จะนำไปสู่การสร้าง หรือกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของการดำเนินโครงการแบบตำรวจชุมชนก็คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการป้องกัน แก้ไขการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ระหว่างตำรวจกับชุมชน ซึ่งตำรวจและชุมชนจำเป็นต้องทำงานร่วมกันในการกำหนด และพัฒนาแนวทางการป้องกัน

และแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น (Sadd and Grinc, 1994) ดังนั้นความรู้ความเข้าใจต่อรูปแบบของกลยุทธ์ๆ ที่จะนำไปสู่การประยุกต์และพัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

ในเรื่องของความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไข้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นพบว่า คณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 เขตพื้นที่ที่มีความพึงพอใจในกิจกรรมต่างๆ ของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ตามนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีดำเนินการอยู่ในแต่ละชุมชนน้อยหรืออยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการชุมชน ที่ให้ความเห็นว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นบางครั้งไม่มีความสม่ำเสมอในการดำเนินกิจกรรม และไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประชาชนในชุมชนเองก็ขาดความจริงจังในการเข้าร่วม หรือความเป็นจิตอาสา ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งทางภาครัฐ ประกอบกับกิจกรรมบางกิจกรรมในบางพื้นที่ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ไม่เคยมีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานทางด้านชุมชนสัมพันธ์อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ยังไม่มีความพึงพอใจกับรูปแบบที่มีอยู่เท่าไรนัก เนื่องจากค่าใช้จ่ายและงบประมาณส่วนใหญ่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในแต่ละสถานีตำรวจยังไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นชุดปฏิบัติการต้องใช้งบประมาณส่วนตัวในการดำเนินงาน นอกจากนี้แล้ว การปฏิบัติงานทางด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์นั้นยังคงขึ้นตรงต่อสายงานการป้องกันของแต่ละสถานีตำรวจ ทำให้ไม่มีความเป็นเอกเทศในการสั่งการ หรือการดำเนินงานทางด้านชุมชนสัมพันธ์อย่างแท้จริง

ส่วนในเรื่องของรูปแบบของตำรวจชุมชนที่เหมาะสม ที่สมควรจะนำมาใช้ในชุมชนนั้นพบว่า คณะกรรมการชุมชนเห็นด้วยอย่างมากกับกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ภาคีรัฐเป็นผู้ดำเนินการหรือเข้ามารีเริ่มดำเนินการ รวมทั้งการให้การสนับสนุนทั้งในแง่ของการงบประมาณและกำลังคน และให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว แต่ในทางกลับกันคณะกรรมการชุมชนมีความเห็นด้วยในระดับน้อยหรือในระดับต่ำกับกิจกรรมที่ชุมชนต้องเข้ามาดำเนินการ เข้ามาแบกรับภาระในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอาชญากรรมในชุมชนไว้ทั้งหมด ซึ่งในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการชุมชน ที่ไม่เห็นด้วยหากจะให้ชุมชนเป็นผู้รับภาระในการดำเนินกิจกรรมตำรวจชุมชนทั้งหมด แต่หากเป็นการช่วยเหลือเป็นการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและกำลังคนจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว ชุมชนเองก็พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

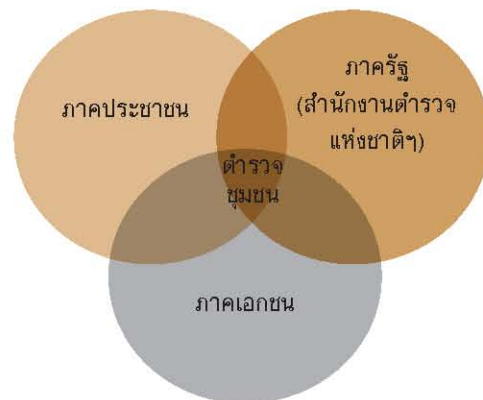
และประเด็นสุดท้าย คือในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอาชญากรรมในชุมชนนั้นพบว่า คณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 เขตพื้นที่เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ในชุมชนที่ยังเป็นปัญหามากอยู่หรืออยู่ในระดับสูงมากก็คือ การขาดงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน หรือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ การขาดการสนับสนุน หรือการเข้าร่วมในการดำเนินงานของคนในชุมชน และการขาดความตระหนักหรือขาดวิญญาน หรือขาดจิตสำนึกในเรื่องของปัญหาอาชญากรรมของสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานทางด้านชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านี้มองว่า ปัญหาทางด้านงบประมาณ เป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่

ตำรวจด้วย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านี้ได้รับไม่เพียงพอหรือได้รับไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ทำให้ขาดความต่อเนื่องและขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ

ในเรื่องของรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธแบบตำรวจชุมชน ที่สมควรจะนำมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมในสังคมเมืองในประเทศไทยนั้น นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งโดยวิธีการสำรวจและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการชุมชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานทางด้านชุมชนสัมพันธ์ก็พอจะอนุมานได้ว่ารูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธแบบตำรวจชุมชนที่จะนำมาใช้ในสังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมเมืองนั้นน่าจะเป็นรูปแบบที่เน้นกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรม ที่เป็นการผสมผสานภาคส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน 3 ส่วน คือภาคประชาชนในชุมชน ภาครัฐบาลหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติรวมทั้งหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน (บริษัท ห้างร้าน หน่วยงานเอกชนอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่) ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวไปด้วยกัน โดยพยายามเน้นภาคประชาชนในชุมชนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน รวมทั้งพยายามให้แบกรับภาระงานทั้งในด้านการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารโครงการๆ ให้มากขึ้นคล้ายๆ โครงการต่างๆ ของตำรวจชุมชนในสหรัฐอเมริกา มิใช่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนในทุกๆ เรื่องเหมือนในปัจจุบัน

และที่สำคัญคือจะต้องพยายามให้ภาคเอกชนที่มีบทบาทในการป้องกันปัญหายาอาชญากรรมน้อยในเวลานี้ ได้เข้ามามีบทบาทหรือเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณให้มากขึ้น คือให้เขารู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะต้องเข้ามารับผิดชอบด้วยเพราะเขาต้อง

ประกอบอาชีพหรือประกอบธุรกิจในชุมชนนั้นๆ ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหายาอาชญากรรม และอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องพยายามให้เข้ามามีบทบาทหรือเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนกิจกรรมเช่นว่านั้นให้มากขึ้นก็คือ หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเช่นเทศบาล อบต. อบจ. ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐและเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมในชุมชนในปัจจุบัน ทั้งในเรื่องของการงบประมาณและกำลังคน ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวนี้มีศักยภาพที่สามารถจะสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี (ลองดูแผนภาพถัดไปประกอบ)

แผนภาพแสดง การผสมผสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ตามรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธแบบตำรวจชุมชน

ในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมในชุมชนนั้น อาจจะริเริ่มหรือพัฒนาขึ้นมาจากภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่งก็ได้เช่น พัฒนาขึ้นมาจากภาคประชาชนในชุมชน หรือพัฒนาขึ้นมาจากภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ หรือพัฒนาขึ้นมาจากความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนกับเจ้าหน้าที่

ตำรวจก็ได้ และเมื่อนำมาปรับใช้กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมในชุมชน ก็จะต้องพยายามเน้นให้ภาคประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือเข้ามาแบกรับภาระในเรื่องนี้มากขึ้นตามแนวทางของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนในสหรัฐอเมริกาที่เป็นแหล่งกำเนิดของกลยุทธ์ดังกล่าว แม้ว่าการพัฒนาหรือการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ จะเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ริเริ่มก็ตาม เช่น ที่ดำเนินการอยู่ในต่างประเทศในเวลานี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอรูปแบบของกิจกรรมในการป้องกันปัญหายาอาชญากรรมต่างๆ ที่ควรจะนำมาใช้ในสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประยุกต์มาจากรูปแบบของกิจกรรมในต่างประเทศ โดยจะแยกเป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากภาคประชาชน มาจากภาครัฐหรือตำรวจและมาจากความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนกับตำรวจพอสังเขปดังนี้

1.1 รูปแบบที่พัฒนาหรือที่ดำเนินการโดยภาคประชาชนอาจได้แก่ โครงการอาสาสมัครประจำหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ตรวจตรา สอดส่องดูแลรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน หรือโครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย โครงการสอนกีฬาเพื่อใช้ในการป้องกันตนเองให้กับเยาวชน เช่น มวยไทย หรือเทควันโด ฯลฯ ให้กับเยาวชนในโรงเรียนท้องถิ่น โดยอาสาสมัครที่มีความรู้ทางด้านกีฬา โครงการที่จัดให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่รอบบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของตนให้สะอาด ปลอดภัย รวมถึงระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา ให้พร้อมใช้งานได้อยู่เสมอ โครงการที่จัดขึ้นเพื่อสอนเด็กและเยาวชนให้รู้จักการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย รวมถึงการบำรุงรักษายานพาหนะในเบื้องต้น และสอนให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นรู้จักกฎการใช้ถนน โดยอาสาสมัครของชุมชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ และโครงการที่จัดให้สมาชิกในชุมชนเข้ามาทำหน้าที่ดูแลสวน

สาธารณะของชุมชนร่วมกัน นอกจากนี้ ยังเป็นการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของคนในชุมชน รวมทั้งเบาะแสของอาชญากรรม ยาเสพติด หรือเหตุร้ายต่างๆ ฯลฯ เหล่านี้

1.2 รูปแบบที่พัฒนาหรือดำเนินการโดยภาครัฐหรือตำรวจอาจได้แก่ โครงการดูแลควบคุมจัดการการจราจรและรักษาความปลอดภัยบริเวณท้องถนนในบริเวณท้องที่ที่รับผิดชอบ โครงการสายตรวจตามบ้าน เพื่อออกตรวจเยี่ยมบ้านเรือนและสถานประกอบการต่างๆ ในท้องที่ที่รับผิดชอบ โครงการให้คำแนะนำเรื่องการป้องกันอาชญากรรมแก่เด็กและเยาวชนตามโรงเรียนต่างๆ โครงการออกตรวจตราในลักษณะรถสายตรวจ หรือรถจักรยานสายตรวจ หรือการ เดินเท้า พร้อมทั้งมีการแนะนำการป้องกันอาชญากรรมและแจ้งข่าวสารต่างๆ ไปคราวเดียวกันดังนี้

- การแนะนำประชาชนเรื่องการสังเกตลักษณะของผู้ร้าย หรืออาชญากร
- การแนะนำเรื่องกฎจราจรเบื้องต้น
- การสอดส่อง ดูแล และตรวจตราแก่งเยาวชนต่างๆ
- การป้องกัน สอดส่องดูแลเด็กที่ พลัดหลงจากผู้ปกครองหรือเด็กเร่ร่อน และโครงการออกจดหมายข่าว หรือแผ่นพับแนะนำการป้องกันอาชญากรรม หรือข่าวสารของท้องถิ่น ฯลฯ

1.3 ส่วนรูปแบบที่พัฒนามาจากความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐหรือตำรวจอาจได้แก่ โครงการติดต่อประสานงานกับประชาชนในท้องที่ของตน เพื่อรับทราบถึงสภาพปัญหายาอาชญากรรม และสร้างแนวทางในการป้องกันร่วมกัน โครงการออกตรวจตราเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และพบปะประชาชนตามบ้านเรือนร่วมกับอาสาสมัครประจำหมู่บ้านเพื่อสอดส่องดูแลป้องกันและแจ้งข่าวอาชญากรรมหรือเหตุร้ายต่างๆ โครงการลดอาชญากรรมในเขตเมือง โดยเฉพาะในเขตธุรกิจ หรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลาง

ทางการเมือง โดยมึลักษณะกิจกรรมต่อไปนี้

- การออกตรวจโดยอาสาสมัครของเมือง เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลรักษาความปลอดภัยในเขตพื้นที่ธุรกิจและศูนย์กลางทางการค้า
- จัดทำรายงานอาชญากรรมหรือเหตุร้ายต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ดังกล่าวเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขในระดับต่อไป
- จัดอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยหรือเหตุร้ายประจำในพื้นที่ เพื่อช่วยเหลืองานของเจ้าหน้าที่รัฐ
- การจัดตั้งสถานีวิทยุท้องถิ่นเพื่อกระจายข่าว และแนะนำวิธีการป้องกันอาชญากรรม
- การติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดบริเวณพื้นที่ชุมชน หรือพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม
- การจัดหาหมายเลขโทรศัพท์พิเศษเพื่อแจ้งข่าวอาชญากรรมในพื้นที่

โครงการฉายภาพยนตร์บริเวณพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนรวมถึงคนในชุมชนได้รับชมภาพยนตร์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยระหว่างการฉายภาพยนตร์จะมีการสอดแทรกข่าวของชุมชน ข่าวเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ให้เด็กและเยาวชนรวมถึงสมาชิกในชุมชนได้รับทราบ โครงการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรม หรือเหตุร้ายอื่นๆ จากอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการและจากเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่น โครงการฝึกเด็กและเยาวชนก่อนที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครตำรวจชุมชนในช่วงเวลาปิดภาคเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ดีรูปแบบที่เหมาะสมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนที่สมควรที่นำมาใช้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเพียงรูปแบบที่คาดหวังเอาไว้ว่า ควรที่จะได้หรือควรที่จะเป็น แต่ในความเป็นจริงใน

ขณะนี้ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนา และบางพลัดยังไม่มีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมในเรื่องการเงินและความพร้อมในเรื่องของจิตสำนึกต่อปัญหาอาชญากรรมในชุมชนและความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ชี้ชัดแล้วว่าประชาชนในชุมชนขาดความพร้อมในเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างมาก ความพร้อมในเรื่องการเงินหรือการงบประมาณนั้นคงเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปแล้วว่า คนส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นคนที่ไม่เข้ากินค่า ฐานะทางการเงินไม่สู้จะดีนัก โอกาสที่จะมาสนใจหรือกระตือรือล้นที่จะร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมนั้นอาจจะน้อย แต่หากคนเหล่านั้นมีจิตวิญญาณหรือมีจิตสำนึกในเรื่องเหล่านี้ ก็อาจจะทำให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมในการป้องกันและแก้ปัญหาอาชญากรรมในชุมชนได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีความพร้อมในเรื่องการเงิน

ในเรื่องวิญญานหรือจิตสำนึกนี้นักวิชาการที่โด่งดังทางด้านอาชญาวิทยาอย่างเช่น Rosenbaum ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งและพยายามที่จะปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนได้ลุกขึ้นมาต่อสู้กับปัญหาอาชญากรรมในชุมชน การมีจิตสำนึกดังกล่าวนี้ Rosenbaum เรียกว่า พลังอำนาจของชุมชน (Community Empowerment) (Rosenbaum et al., 1998:35) การขาดจิตสำนึกที่จะเข้าร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนนี้นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการนำกิจกรรมของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน ที่ได้คาดหวังเอาไว้มาใช้

ฉะนั้นในความเป็นจริงและในความเป็นไปได้ในเวลานี้ ก็ควรจะนำรูปแบบที่เหมาะสมของกิจกรรมหรือกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมาปรับใช้เสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนใน

สังคมไทยที่เป็นอยู่ในเวลานี้ก็คือ การขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนไปพลางก่อน คือเป็นการขับเคลื่อนในแนวทางเดิม โดยอาศัยกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนสัมพันธ์เป็นแนวทาง แล้วนำกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนมาผสมผสาน (หรืออาจจะเรียกว่าเป็นลูกผสมก็ได้) เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีองค์ความรู้ มีกำลังคนและมีงบประมาณจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ดำเนินการในเรื่องนี้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงง่ายต่อการที่จะขับเคลื่อนกลยุทธ์ดังกล่าว เพียงแต่ว่าในการขับเคลื่อนครั้งนี้จะต้องพยายามให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามารับผิดชอบ เข้ามาแบกรับภาระ และเข้ามาเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ในการวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มากขึ้น มิใช่เป็นการหยิบยื่นให้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว ประชาชนในชุมชนเป็นเพียงฝ่ายรับเท่านั้น

เมื่อประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความพร้อมและที่สำคัญมีจิตวิญญาณที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาแบกรับภาระในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนมากขึ้น จึงค่อย ๆ ขับเคลื่อนกิจกรรมหรือกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนเข้ามาแทนที่กลยุทธ์แบบผสมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันโดยอาศัยประชาชนเป็นแกนนำในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

อย่างที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ต้นแล้วว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนในชุมชนไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนนั้น นอกจากปัญหาทางด้านงบประมาณที่เป็นปัญหามาแล้ว ปัญหาที่สำคัญอย่างอีกอันหนึ่งก็คือ ปัญหาขาดจิตวิญญาณ หรือขาดจิตสำนึกในเรื่อง

การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของประชาชนในชุมชน ฉะนั้นบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกภาคทุกส่วนอย่างเช่น ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พระหรือนักบวชที่เคารพนับถือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู อาจารย์ที่ประจำสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงาน ทางด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์ซึ่งทำงานอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว จะต้องพยายามหาเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการกระตุ้น โน้มน้าว ชักจูงหรือหรือพยายามปลูกจิตวิญญาณ ปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชน ให้มีจิตวิญญาณในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนให้ได้ ในเรื่องการมีจิตวิญญาณเช่นว่านี้นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน แม้ในสหรัฐอเมริกาก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ (Rosenbaum, 1998) เนื่องจากการมีจิตวิญญาณจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาเป็นอาสาสมัครในโครงการต่าง ๆ เช่นการตรวจหรือการจัดสายตรวจ การลาดตระเวนในชุมชน การหาข่าว การหาเบาะแส การเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พนักงานในด้านต่าง ๆ ฯลฯ อย่างที่ในสหรัฐอเมริกาเรียกอาสาสมัครแบบนี้ว่า "Public Volunteers" (Rosenbaum, 1998) หรือที่บ้านเราเรียกเป็นคำติดปากว่า "จิตอาสา" ในปัจจุบันนี้เอง ซึ่งการเข้าร่วมในโครงการเหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนทั้งสิ้น

นอกจากความพยายามที่จะสร้างจิตวิญญาณจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนแล้ว ในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ต้องพยายามสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากจะเข้าใจถึงปรัชญา รูปแบบและวิธีการของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนแล้ว ควรจะต้องเข้าใจว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในแนวใหม่นี้จะได้ผลดีกว่าการ

ป้องกันในแนวเก่าหรือแนวประเพณีนิยม (แนวการบังคับใช้กฎหมาย) โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความเป็นเมืองอย่างเช่น กรุงเทพมหานครหรือเมืองอื่นๆ ที่มีความหนาแน่นทางประชากรมากกว่าชุมชนอื่นๆ อย่างเช่น เชียงใหม่ นครราชสีมาหรือหาดใหญ่ๆ เหล่านี้ เนื่องจากการป้องกันในแนวประเพณีนิยมนั้นจะต้องใช้กำลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในการทำงาน ใช้เวลา ใช้นายพาหนะ และที่สำคัญจะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากอย่างเช่น กรณีการตรวจหรือการจัดสายตรวจทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์หรือแม้แต่สายตรวจเดินเท้า หากจะต้องตรวจในพื้นที่เป็นวงกว้างจะต้องใช้ทรัพยากรดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญก็ไม่สามารถที่จะตรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดได้ ในขณะที่รถสายตรวจผ่านไปเพียงเสี้ยวนาทีอาชญากรรมก็สามารถเกิดขึ้นได้ ผลลัพธ์ที่ออกมาจึงไม่คุ้มค่ากับการที่ได้ลงทุนไป แต่ถ้าหากใช้กลยุทธ์ในการตรวจแบบตำรวจชุมชนก็น่าจะได้ผลดีกว่า เนื่องจากผู้ตรวจเป็นอาสาสมัครในชุมชนสามารถที่จะเข้าไปตรวจตามพื้นที่คับแคบหรือในตรอกซอยได้ดีกว่า และสิ้นเปลืองงบประมาณน้อยกว่าเนื่องจากเป็นอาสาสมัครและมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ได้ดีด้วย และที่สำคัญอาสาสมัครเหล่านี้จะรู้ถึงสภาพของปัญหาสาเหตุของปัญหาและแนวโน้มของปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชนที่เขาอาศัยอยู่เขาย่อมจะรู้ดีกว่าผู้อื่น อย่างเช่น ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คนในชุมชนหรืออาสาสมัครในชุมชนน่าจะรู้ดีกว่าคนอื่นอย่างแน่นอน นอกจากนั้นแล้วการใช้กลยุทธ์แบบอาสาสมัครดังกล่าวนี้ยังเป็นผลดีต่อการสืบสวน (Investigation) ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในการกระทำผิดอีกส่วนหนึ่งด้วย เนื่องจากอาสาสมัครย่อมแสวงหาข้อเท็จจริงได้ดีกว่าคนอื่น หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะเขาเป็นคนที่เติบโตขึ้นมาจากชุมชนนั่นเอง

อีกประการหนึ่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations) ให้มากขึ้น โดยพยายามแยกงานนี้ออกมาเป็นเอกเทศไม่ต้องขึ้นตรงต่องานการป้องกันและปราบปรามของสถานีตำรวจต่าง ๆ ซึ่งทำให้ทำงานไม่ได้เต็มที่ และจะต้องพยายามปรับโครงสร้างของสายการบังคับบัญชาและสายการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียใหม่ โดยทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทางด้านงานชุมชนสัมพันธ์มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในตำแหน่งอื่นๆ อย่างน้อยที่สุดควรจะมีตำแหน่งสูงสุดเทียบเท่าผู้บัญชาการตำรวจในระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำงานทางด้านนี้ เนื่องจากงานทางด้านนี้กำลังจะเชื่อมโยงไปสู่งานตำรวจชุมชน (Community Policing) และงานตำรวจชุมชนดังกล่าวก็กำลังจะก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนในอนาคตอันใกล้นี้ เนื่องจากชุมชนในประเทศไทยกำลังมีความเป็นเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับปัญหาความหนาแน่นทางประชากร ปัญหาสังคมต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาทางด้านงบประมาณที่ภาครัฐจะต้องแบกรับ ฯลฯ เหล่านี้ อาจจะทำให้ภาครัฐต้องหันมาพึ่งกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนดังกล่าวเร็วขึ้นก็ได้

■ บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมราชทัณฑ์. สถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศประจำปีงบประมาณ 2550-2552. เข้าถึงได้จาก <http://www.correct.go.th/stat102> (วันที่ค้นข้อมูล: 2 มิถุนายน 2553).

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์. (2540). ความรู้เบื้องต้นการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และ

ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน. กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามการพิมพ์.

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ. (2547). กองกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์हरखा.

ศูนย์ข้อมูลกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2542). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ 2550 – 2552. (อัดสำเนา).

ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2543). สถิติคดีอาญาในประเทศไทย 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2550). รายงานข้อมูลสถิติอาชญากรรม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543 – 2573. (อัดสำเนา).

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2545). เอกสารเผยแพร่ 2545. (อัดสำเนา).

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. รายงานผลการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ประจำปี 2552. (อัดสำเนา).

อุนิษา เลิศโตมรสกุล และ ชาญคณิต ถอดยาสุริยมณี. (2552). การศึกษาหาแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมแบบไม่เป็นทางการ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

ภาษาอังกฤษ

Eck, J.E., & Spelman, W. (1989). A Problem-Oriented Approach to Police Service Delivery. In Kenney, D. (ed.), *Police and Policing: Contemporary Issues*. New York: Praeger.

Maguire, E. R., & Mastrofski S. D. (2000). Patterns of Community Policing in

the United States. *Police Quarterly*, 3(1), 4-45.

Rosenbaum, D.P., Lurigio, A.J., & Davis, R.C. (1998). *The Prevention of Crime: Social and Situational Strategies*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing.

Sadd, S., & Grinc, R. (1994). Innovative Neighborhood-Oriented Policing: An Evaluation Of Community Policing Programs In Eight Cities. In D. P. Rosenbaum (Ed.), *The Challenge Of Community Policing: Testing The Promises*. London: Sage.

Skogan, W. G. (2006). *Police and Community in Chicago; A Tale of Three Cities*. Oxford University Press.

Skogan, Wesley G., & Hartnett, Susan M. (1997). *Community Policing Chicago Style*. New York: Oxford University Press.

Smith, B.E., R.C. Davis, S.W. Hillenbrand, & Goretsky, S.R. (1992). *Ridding Neighborhoods of Drug Houses in the Private Sector*. Washington, DC: American Bar Association.

Trojanowicz, Robert C. (1997). *Community Policing is not Police Community Relations*.

Trojanowicz, Robert, & Bucqueroux, Bonnie. (1990). *Community Policing: A Contemporary Perspective Cincinnati*. Ohio: Anderson.

Trojanowicz, Robert. (1999). *Community Policing Curbs Police Brutality*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ssc.msu.edu/-cj/cp/communi3.html>. (วันที่ค้นข้อมูล: 2 มิถุนายน 2552).

